

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Goli hribi gojé točo; obraščeni hribi branijo pred točo.

Po vsi naši kranjski deželi tožimo, da če dalje večkrat toča bije in nado kmetov pokončava. Res je to, da je Bog gospodar natornih moči, in da brez Njegove volje ali Njegovega pripuščenja ne pade niti las z naše glave, niti vrabec s strehe, in ne pade kapljica dežja niti zrno toče; toda res je tudi, da je Bog dal človeku um in pamet, da zamore gospodovati, kolikor toljko nad vidno natoro (naravo) in Bog tudi hoče, da se naj človek posluži teh duševnih moči, da si s pomočjo milosti Božje preskrbi duševni blagor, pa tudi časno srečo, in naj odvrne od sebe nesreče, kolikor mu je mogoče.

Ena iz med časnih nesreč je toča. Je-li mogoče točo s sveta odpraviti? Mislim, da to ni mogoče. Je-li mogoče škodo zmanjšati, katero dela toča zdaj po navadi vsako leto na Kranjskem? To pa, mislim, je mogoče, ker hribi goli povzročujejo točo, hribi gosto zaraščeni pa branijo pred točo. Da to spoznamo, je treba pomisliti, kaj je toča, kako se izcimi?

Bedaki so krivili in bedaki še krivijo copernice in copernike, da delajo točo. Pred 150 leti je bilo tako bedasto mnenje splošno, in o tistem času ni bilo malo starih in nekaterekrat tudi mladih žensk obsojenih, da so copernice, in so bile zato na grmadi sožgane. Da so te bedarije odpravljene v naših krajih, se ima nedolžno človeštvo naj bolj zahvaliti ranjci pobožni, blagi in jako modri cesarici Mariji Tereziji, ktera je odpravila sodniško mučenje tistih zatožencev, kateri se niso hoteli ali niso mogli krivih spoznati zločinstva, ktereja so bili obdolženi.

Kaj je toča? Toča se imenujejo ledena zrna, katera iz oblaka (megle) na zemljo padajo.

Ako debelo ali drobno točno zrno čez sredo prerežeš ali presekaš in potem pregledaš, boš videl v sredi točnega ledenega zrna nekaj bele tvarine, ktera je sicer zmrznjena toda ni trd led in ima podobo ajdovega zrna. Ta zmrznjena tvarina je močno podobna onim lahkim kakor grah debelim kroglicam, katere nekaterekrat padajo iz gostih oblakov na zemljo v najbolj zgodni spomladi, ko je še precēj mrzlo. Kaj so te lahke mehke kroglice? Zmrznjena megla so, ktero je električna moč po megli sukala, in pri tem sukanji se jih

Podlistek.

Kje bi človek denarje dobil?

(Dalje.)

Božič na-to: „Na grunte ne bo dajala po navadi, ker posojilnice nimajo namena, da bi se s posojevanjem zemljišča še bolj obtežila in gruntne knjige kmetom še bolj zamazale. Posojevali bodo gospodje na dolžna pisma ali na menice (bekseljne)“. „O menice jaz že ne podpišem“, oglasi se Vodopivec, to je nevarna reč“. „Res je“, pravi Božič, „in tudi jaz bi nikomur tega ne svetoval. Ako lehkomišljen človek menico podpiše, spravi ga ta v veliko nesrečo lahko, ker tak človek ne bo skrbel, da bi o pravem času, o določenem dnevu vrnil. Posebno bi jaz odsvetoval, da se menica ne podpiše človeku, do katerega nimamo pravega zaupanja. Ali te gospode, ki nam hočejo pri fari do posojilnice pripomoči, vsi dobro poznamo, da hočejo nam

kmetom pomagati, da so torej naši prijatelji“. „Pri kom se bo treba oglasiti, če bi kdo hotel kaj na posodo dobiti?“ vpraša Levičar.

„Le počakaj, Martine“, pravi Božič. „Nisem še vsega povedal. Kedar smo pravila, ki jih je bil g. učitelj prebral, skoro v vsem tako potrdili, treba se je bilo podpisati vsakemu, kdor je hotel pristopiti. Pristaviti je moral tudi vsak, ali bode vložil 12, 24, 36 ali koliko v posojilnico. Podpisali so se najprvo g. župnik s 120 gld., g. kaplan s 60 gld., g. učitelj s 60 gld., potem štacunar in pekar. Le kmetje so se obotavljali.

Veliko prav trdnih mož je šlo domu, ne da bi se bili podpisali. Rekli so večinoma, da je to nevarna reč. Eden, to je bil Blažonov, jih je celó svaril, in jim pripovedoval o banki „Sloveniji“, kjer so bili ranjki župnik in on precej izgubili. Zato smo se samo trije kmetje podpisali, jaz pa Cvetko z Bregovja in Frjančič z Gorice“.

je prijemala po malem že zmrznjena megla, katero po navadi ivje imenujemo; te mehke kroglice so tedaj speštano ivje.

Vsako točno zrno ima svoj začetek le v takem ivji; na to ivje se pa ni obešalo zmrznjeno ivje, ampak tak voden sopar, kakoršen se znajde v poletnih oblakih. Električna moč suče ivje zrna po vodenih oblakih, in ako jih dalj časa suče, več vodenega sopara se na nje obesi in na njem primrzne, in takó se naredi led okoli imenovane bele tvarine t. j. pomrznjenega ivja in tako zrno se imenuje toča. Potem pleše tudi toča, gnana in sukana od električne moči po vodeni megli gori in doli, in če dalj časa pleše, bolj debela postane.

Ah! dobro! pisavec, ti takó natanjko hočeš vedeti, kakó točna zrna v megli plešejo, od kod pa to veš? si li bil takrat v megli?

Dragi moj! ako ravno nisem bil takrat v megli, ali vsaj nisem tega plesa mogel opazovati, vendar vem in vedó vsi, kateri kaj od natoroznanstva zastopijo, da elektrika ima moč, ktera na se vleče in od sebe paha.

Elektrika je tista moč v naravi, katero vidiš v blisku ali strelji; toda v majhnem in brez nevarnosti jo vidiš v iskri ali plamenčku na električnem kolovratu. Pojdi k zdravniku, kateri ima tako imenovani kolovrat; prosi ga, „naj te dene na kolovrat“; vrgel ti bo pred noge železno ali medeno verižico in ti boš na njo stopil; potem bo on svoj kolovrat sukal, in ti bo pokazal kraj, kjer se ga dotakni; in v tem hipu, ko se ga ondi dotakneš, plane v tebe plamenček in te rukne in pretresne od roke do noge, s katero stojiš na oni verižici.

Kaj te je tako močno in živo ruknilo in pretresnilo? To je bila električna moč. Videl si jo v plamenčku in čutil si jo po životu; veš pa tudi,

da jo je obudil zdravnik s sukanjem svojega umetno narejenega kolovrata.

Glej! ravno taka električna moč, kakor se v kolovratu obudi, je po vsi natori ali naravi, in taka je tudi v oblakih (meglah).

Ako si pripraviš iz bezgovega stržena za grah debele kroglice, ktere so silno lahke, in ako imaš tak kolovrat, s katerim zamoreš pri jasnem nebu in suhem vremenu obuditi električno moč, in položiš na dno pitnega kozarca (čase) verižico železno ali medeno, ktera je v dotiki s kolovratom, in potem sučeš kolovrat dalj časa, takó, da obudiš veliko električne moči, in potem s suho leseno palčico vržeš hitro verižico iz kozarca (čase), ostane nekoliko električne moči na dnu kozarca: stekla se je prijala. Zdaj pa povezni ta kozarc na une bezgove kroglice — in videl boš, kako bodo skakale v kozarcu: gori in doli bodo plesale.

Kar se godi v kozarcu, ki je postal električen v svojem dnú, z lahkimi bezgovimi kroglicami, to se godi z zmrznim ivjem v megli ali v oblaku, in potem s točnimi zrni.

Zakaj pa bezgove kroglice gori in dol skakejo, kadar na nje povezneš električen kozarec?

Električna moč je dvojna: pozitivna ali negativna, ali po slovensko rečeno: djalna ali nikalna. Te dve elektriki ste različni med seboj, toda vendar obe imate vkupej to lastnost, da se hočete skleniti in zvezati med seboj; od tod pa pride, da pozitivna elektrika na se potegne stvari, ktere so negativno električne, ali niso električne, in negativna elektrika na se vleče reči, ktere so pozitivno električne, ali niso električne. Pozitivna elektrika pa od sebe paha vse reči, ktere so pozitivno električne, negativna pa od sebe paha vse, kar je negativno električno. (Konec sledi.)

„Bedaki ste“, zadere se Slovenec prav zaničljivo in odide. Na to se začnejo tudi ostali kmetje izpod oreha domu pomikati; kajti nastal je bil že mrak, pa tudi Božič jim ni hotel dalje pripovedovati, ko je videl, da mu nihče ne potrjuje, da ga je marveč eden le zasmehoval, drugi so ga pa itak le iz radovednosti poslušali. Šli so narazen različnih misli. Kmet Slovenec je gotovo menil, da iz tega nič ne bo, da ne bodo imeli kmetje od tega koristi, morebiti še škodo.

Drugi so kar molčali doma o tem; družini niso hoteli pripovedovati ničesar, češ, vsaj ne bi razumeli, čemu bi jim torej človek razkladal kaj tacega, česar še sam dobro ne ume. Božič edini je imel trdno zaupanje v novo posojilnico in v moč, ki so jo v roke vzeli. Vendar je njega samega skrbelo, da bi ga utegnili to kaj stati, ko se je tako malo množ podpisalo. Slišal je, da bode odbor moral iti s sprejetimi pravili k no-

tarju, da bode precej pisarij še treba, pa veliko kolekov ali štempeljnov. Da bode treba poslati pravila k okrožni sodnji v Novomesto, kjer se mora nova posojilnica registrovati, t. j. v zapisnik zapisati. Vse te stroške ne bo mogel poplačati odbor sam, v kateri so bili izvoljeni župnik, kaplan, učitelj, trgovec in pekar.

Pa pustimo za zdaj Božiča in ostale kmete v Lepi vasi, pa oglejmo si drugo vas v naši fari.

II.

Na Gorici je danes sejem. Veliko ljudi pride na ta sejem, ki je vsako leto o Kresu. Priženejo nanj posebno veliko živine, zlasti mladih prašičev. To leto so bili ljudje prignali tudi precej goveje živine, a prodali je niso bili dosta, ker ni imela še sedaj nič prave cene zavoljo pomanjkanja krme po zimi. Ljudje so pa nakupili prav veliko mladih prašičev, da jih redé potlej tja do Božiča in

Našim gospodarjem.

Mnogo se je vže zboljšala sadjereja na Kranjskem v zadnjih letih, za kar se imamo v prvi vrsti zahvaliti c. kr. kmetijski družbi Kranjski. Storit pa nam je vendar že velik korak, da dosežemo ono stopinjo v sadjereji in v kmetijstvu sploh, katero so dosegli pred nami druge sosednje dežele. Priznati moremo, da je temu kriva pri nas največ nevednost. Hvala Bogu, da so se začeli vendar zanimati za družbo vže nekteri kmetovalci na deželi; upati je, da se bode družba vendar z časom razširila po želji družbenega odbora.

Da se družba posebno zanima za sadjerejo, pričajo naj častitim bralcem sledeče številke: Družba je spremenila poskuševalni vrt na Poljanah v drevesnico, v kateri je nasadila leta 1885 in 1886 nad 20.000 požlahtnjenih drevesec; leta 1887 zasadilo se jih je zopet 12.000, in tako se jih bode zasadilo vsako leto nekaj. Iz drevesnice bode dala družba na leto 10.000 nad 2 metra visokih, pravilno izgojenih drevesec najboljših vrst deloma zastonj, deloma prav po nizki ceni. Prvo drevje nove drevesnice se bode oddajalo koncem leta 1889, torej prihodnje leto; v desetih letih se bode nasadilo na ta način povprek na Kranjskem do 100.000 sadnih drevesec. Kmetijska družba delila je in bode gotovo le svojim udom. Mnogo pa se še nahaja vasi in celo občin na Kranjskem in celo v Ljubljanski okolici, kjer so udje kmetijske družbe sila redki. Znano mi je, da se v občirni občini Poljski nahaja le eden ud kmetijske družbe. Ta občina ne bode dobila mnogo od vsega tega ogromnega števila drevesec, ako se bodo kmetovalci tako malo brigali za to družbo. Ker je pa ta ud eden prvih mož v Poljskej občini in poleg tega še gostilničar, ne bilo bi mu težko o

priložnosti spodbujati sosedo, da bi pristopili h kmetijski družbi. Vsaj to bi bilo njemu v čast in sosedom ter celi občini v korist. Za dva goldinarja udnine, ki se vplača v družbeno blagajnico, dobiva vsak ud društveni list „Kmetovalec“ s prilogo „Vrtnar“. Ta list stane tudi za naročnika, ki ni ud družbe kmetijske 2 gld., poleg tega imajo udje kmetijske družbe lepo priložnost, izboljšati si semena poljskih pridelkov, n. pr. semenski krompir dobijo udje 50 kr. ceneje pri 100 kg., kakor ne udje; enako se dobiva seme nemške detelje lucerne po znižani ceni. Torej gospodarji pozor! Pristopajte k družbi kmetijski v velikem številu — ne bode vam žal.

Močno se pogreša pri nas še sadno drevje ob potih in cestah, kar se vidi n. pr. na Českem, Virtemberškem in Nižje Avstrijskem. Tam so vse ceste, pota in meje med posameznimi njivami zasajene z visokim sadnim drevjem. Sadno drevje tako ne sme biti pregosto nasajeno, pravilno obrezano in očiščeno, daje prav malo sence, katera ne nareja nikake škode. (Naj se v spomin letošnje slavnosti zasaja to drevje).

Na tisoče in tisoče sadnih dreves bi v vsakem okraju lahko več rastlo, kakor se jih sedaj nahaja. Znane so mi vasi v ravno poprej omenjeni občini, katere imajo mnogo občinskega sveta, katerega pa obrašča trnje in grmovje. V zimskem času naj bi se tak svet očistil in pripravil, da bi se potem spomladi nanj nasadilo sadno drevje. Takó po občinskem svetu nasajeno drevje bi spričevalo, ko bi dorastlo, da so imeli vaški in občinski predstojniki glave na pravem mestu ob tistem času, ko so se ponašali z imenom „predstojniki“ vasi ali občine. Ob enem bi bilo obilno sadnega drevja v vasi ponos in čast kraju in dajalo bi ob vgodnih letinah prebivalcem na tisočake

potem za dom zakoljejo. Ljudstva je prav veliko na sejem privrelo, ker imajo ljudje todi, pa menda povsodi navado, da pridejo na sejem, če tudi le en sam pisker ali robec kupijo. Zdi se človeku, da kakor gospoda na sprehod hodi, tako postopajo kmetje po sejmi. In rekel bi, da so sejmi več ali manj kmetom v škodo. Od štacunarjev morajo vse dražje na sejmi kupiti; po krčmah pa veliko novcev potrošijo. Skoro bi se upal trditi, da je mnogo sejmov dandanes odveč, ko je že pri vsaki fari trgovec, ki je pripravljen sleherni dan kmetom preskrbeti, česar želijo. —

Na Gorici je bil sejem o Kresu letos tako dobro obiskovan, kakor še malo kdaj. Če je tudi kdo nasprotnik sejmov, vendar rad gleda, kako ljudje prodajajo in kupujejo, kako ponujajo in hvalijo svojo robo, kako židovski štacunar kmetom svoje slabo blago vsiljuje itd. Tak piš in vriš je bil tudi na Gorici, kamor so prišli kmetje z so-

sednih vasi, iz Lepe vasi, z Bregovja, z Pristave, z Dolge njive in dr. Od naših znancev je pripeljal na sejem Janez Slovenčev eno kravo in jo prodal Frjančiču z Gorice. „Ne bi jo bil vam dal tako po ceni“, djal je Slovenec, „ko bi ne bila sila za denar. Imel sem dolgo doma 100 gold. dobro shranjenih, a neki prekanjen ciganski tatinski berač mi jih je bil vkradel; bilo je to včeraj teden. Prenočili smo hinavskega postopača, ki si je zjutraj in po noči ogledal naš stan in se drugi dan, ko smo bili vsi od doma, zopet priklatil in mi celih 100 gld. ukradel“.

Frjančič ga miluje pa mu svetuje, naj nese pa zdaj denar v posojilnico, ki ga mu je za kravo odšteval. Slovenec mu pa pove, da ima denar že drugo pot, da bo moral iti v graščino za travnik, ki je še na dolgu. Med tem pogovorom se zasliši pri nekem štantu glas: „Tat, tat, primite ga, držite ga“.

(Dalje sledi.)

dobička. Po drugi strani bilo bi pa tudi najboljši znak in pravi dokaz, da so Slovenci tudi pravi vneti naprednjaki. Sedanji rod bi zapustil naslednikom svojim najboljšo znamenje prave ljubezni, skrbljivosti in zavednosti svoje. Vaši predniki so posadili tudi prav mnogo že starega sadnega drevja, katero moramo tužnim očesom gledati, kako se počasi poslavlja iz naših vrtov. J. M. Krivčev.

Dolenjske ceste.

Govor drž. poslanca Jakoba Hrena v drž. zboru 25. aprila 1888.

Visoka zbornica! Govoriti hočem o cestah svoje domovine, torej o zadevi, ki je za kroge, katerih se tiče in zlasti za dolenjske okraje, katere jaz zastopam, take važnosti, da je zanje, kakor bodem dokazal, prav življensko vprašanje. Dovoljujem se opozarjati visoko državno upravo na občutne pomanjkljivosti in napake javne državne ceste na Dolenjskem, katera je, četudi je skoro jedino občilo velicega in razprostranega ozemlja, vsled tega, da je prvotno napačno narajena, v takem stanju, da zares treba hitre pomoči, če nečemo, da se še nadaljujejo velike gospodarske škode, katerim je uzrok slabo stanje te ceste in da se še ne povečajo.

Ta cesta je iz Ljubljane v Rudolfovo skozi ves severnovzhodni del Dolenjske držeča državna cesta, ki se navadno imenuje dolenjska državna cesta. Dolga je 70 kilometrov, ter pelje mimo najvažnejših župnijskih krajev, Šmarja, Višnjegore, Št. Vida, Trebnja in Mirne peči, okrog nje je gosto prebivalstvo, za katero je jedino občilo. Veže štiri sodnje okraje, Ljubljansko okolico, Zatičino, Trebnje in Rudolfovo, skozi katere drži, ter sosedna sodnja okraja Žužemberk in Mokronog s stolnim deželnim mestom in je tako posrednje veže severnimi in zapadnimi deli dežele. To je nekako glavna in življenska žila, v katero se v njenem dolgem razprostiranju stekajo druga stranska občila Dolenjske, po katerej se torej premiče ves promet ljudi in blaga od jugozapadne periferije dežele proti središču. Seveda služi ta cesta tudi c. kr. pošti za prevažanje pisem, blaga in ljudi. Ta cesta je pa tudi velicega vojniškega pomena, kar kaže že pogled na zemljevid in kar se je od visokopoklicane vojaške strani potrdilo, ter bi imela posebno tedaj veliko važnost pri kakem vojaškem opraviilu na jugu, ko bi železnica, ki drži na severni strani Dolenjske ob Savi iz Zagreba v Ljubljano, poškovala ali zgradila nesreče ali drugi dogodki, morda v korist sovražne moči, da bi se ne moglo prevažati po njej. Ta slučaj je res samo mogoč, a previdno vojno vodstvo mora vendar računati ž njim, zlasti zategadel, ker bi v tem slučaju vse vojaško gibanje iz Ljubljane proti Karlovcu in Zagrebu, torej proti hrvatskeji meji sploh se vršilo samo po dolenjskeji državneji cesti.

Ta okoliščina, gospóda moja, je ne gledé na druge krajevne in gospodarske ozire tako važna, da s stališča državne blaginje in državnih koristij zasluđuje najresnejšega in najpozórnejšega uvažanja. Kako velik pomen imajo dandanes ceste in dobra občila za pospeševanje kmetijstva, za razcvet obrtnije in torej sploh za večjo plačilno zmožnost, mi ni treba, gospóda moja, še razkladati.

Dobrih občil pa Dolenjskeji baš najobčutnejše primanjkuje. (Res je! Tako je! na desnici.) Dolenjskeji treba je pač v prvej vrsti železnice. (Tako je! na desnici.) Toda, kakor je moj častiti prijatelj, govornik s te strani visoke zbornice poudarjal, zastonj prizadevajo se zastopniki Kranjske že več kakor dve desetletji v svojem deželnem zboru in v tej visoki zbornici, kakor tudi drugod s svojim uplivom — in potrditi moramo, da sedaj v popolnem soglasji — da bi napotili državno železniško politiko, da bi se jela zanimati za Dolenjsko, toliko prezirano v tem oziru, da bi se zgradila železnica, katere že tako dolgo želimo, potrebo, katere je vlada že priznala in jo je že nam obetala, ter jo je že o svojem času bila vstela mej železnice, ki se imajo še graditi. (Tako je! na desnici.)

Glede na to moral bi misliti, da je vsaj ta-mošnja, kakor sem dokazal, za krajne gospodarske državne in politiške dobitke tako važna cesta v takem stanju, da more zadostovati nalogam, katere ima izvrševati. Toda temu nikakor ni tako! Ta cesta ima, kakor si bodem uzojal natančneje razložiti, ker je bila sprva napačno narejena, take pomanjkljivosti, take grozne napake, da je skoro ni enake.

Označil bi jo za uzorec ceste v tem smislu, kakor se ceste ne smejo delati. Teško mi je najti primerne besede, kako so brez glave postopali stavbeni inženjerji, ki so merili to cesto prav za nosom po zračnej črti, ter se neso nič brigali, kako je ozemlje, kje drži navkreber, kje navzdol; ali pa da bi razložil bedastoče tedanje uprave, katerej se je baje zdelo narodno-gospodarski opravičeno, če bode cesta imela mnogo klancev, da bode v več krajih treba priprege, da bodo gostilničarji ob cesti imeli več zaslužka.

Če tudi vsak, ki količkaj pozna ozemlje, da celo tuj potnik, ki prvokrat pride v ta kraj, na prvi pogled spozna, da bi bili morali in tudi mogli cesto napraviti po ravnini skoro povsod; poiskali so vender z neko posebno pretekanostjo in z zatajevanjem zdravega človeškega razuma vse hribe in klance, da so po njih naredili cesto ne zmeneč se, da je okrog in okrog ravnina in da kje teče kak potoček, ki naravno kar kaže, kod bi bili morali narediti cesto.

V kolikih krajih je predpisano, da se mora rabiti cokolja in v kolikih krajih treba priprege,

natančno ne vem, a povedalo se mi je število, ki se da izraziti v dvanajstoricah; da take razmere podražujejo promet v kakem kraju in ga otežujejo, da včasih, po zimi, kadär je poledica, motijo in ovirajo, je jasno. Že iz tega se lahko mislite, kaka da je dotična cesta in po kakih krajih da drži.

(Konec sledi.)

Kaj je novega

po avstrijskem cesarstvu?

V državnem zboru je bil te dni razgovor o državnem proračunu končan. Razgovora so se udeležili tudi nekateri vrli slovenski poslanci, ki so mogli na vrsto priti. G. dr. Poklukar n. pr. je govoril o kmetijstvu, g. Pfeifer je terjäl večje podpore za zatiranje trtne uši, gg. dr. Ferjančič in dr. Gregorec sta se pa pritoževala, da nekateri sodniki nočejo slovensko uradovati; štajerski nemškutarski poslanec iz Celja dr. Foregger (voljen tudi od kakošnega zaslepljenega Slovenca) je pa zabavljäl Slovanom, in posebno še Slovencem tako, da so se ga sramovali njegovi tovariši sami.

Zdaj bo državni zbor prenehal in začele se bodo posvetovati delegacije, t. j. nekateri izbrani avstrijski in ogerski poslanci, ki se bodo zlasti o potrebi za skupno vojsko posvetovali. Za vojake se pa terja zopet novih 43 milijonov. Vojaščina res pri nas in drugod silno veliko stane, ker menda sosed sosedu prav ne zaupa in zato hoče vsak dobro oborožen biti. Bridko res, da moramo svoje krvavo pridobljene solde dajati le za naprave, s katerimi se ljudje pobijajo; — ali ni drugače! Ako nočemo, da nas kdo drugi ne zgrabi nepripravljene — moramo šteti! Vsakdo želi, da bi bil temu konec, a pričeti ne mora nobena država.

Kaj je novega po širokem svetu?

Srbski kralj, s katerim njegovi podložniki niso menda kaj posebno zadovoljni, je bil obiskal našega presvetlega cesarja. Kralj je uže dalje časa sprt s svojo ženo, ki je ravno sedaj bivala s sinom Aleksandrom na Dunaji. Mislilo in pričakovalo se je, da se bodeta sprijaznila kralj in kraljica — a bilo je zastoj prizadevanje.

Francoska zbornica se je posvetovala o novi vojaški postavi. Po tej postavi bode moral biti Francoz vojak celih 25 let. Nemčija dela francoskim popotnikom ob meji težave, kar jezi francoze. Obedve državi se oborožujete.

Angleška in **nemska** država se bolj približujete, od kar je bila angleška kraljica v Berlinu — in ker Nemčija misli, da vtegne v kratkem potrebovati angleško pomoč zoper Rusijo.

Rusija in **Nemčija** se bolj pisano gledate kakor poprej. Nemčija ne dovoli, da bi se rusko uvaževalo — pa tudi marsikaj družega je med njima poravnati.

Zdravje **nemškega cesarja** je zdaj boljše zdaj slabše — a dobro pač ne bode nikdar več. Naj bi ne imel imenitni gospod tako učenih zdravnikov — zdavnej bi bil uže zapustil solzno dolino. Čudežev vendar tudi ti učenjaki za drag denar ne znajo delati.

V **Barčelani** na Španjskem se je otvorila velika svetovna razstava.

Piše se nam:

Iz Novegamesta. — [Veseli dan „Dol. pev. društva“ in „Sokola“.] Jako veseli dan je imelo „Dol. pevsko društvo“ in mladi novomeški „Sokol“ dne 20. maja. Omenjeni društvi ste šle preko Gorjancev na Belokranjsko v prijazno Metliko. Bilo jih je iz Novegamesta nad 80 osob. Osobito pohvalno gre tú omenjati še to, da se naš nežni spol vedno bolj zanima za narodno stvar. Bil je tudi po vsem dobro zastopan.

Zelo je iznenadil došle goste vže sprejem. Vže od daleč je dohajajočim donel pok možnarjev. Ob cesti so stali slavoloki, prijazno mestice pa je bilo okrašeno sè zastavami. — Glede narodne vzajemnosti pa je bil, rekel bi, ta izlet jake važnosti in prvi „praznik“ za naši društvi, ki smete sè zlatimi črkami zabilježiti to v svojo kroniko; zakaj počastil je tudi „Karlovski sokol“ svoje Slavene in mlajše brate. S tem se širi prava slovenska vzajemnost. Nočem omenjati raznih pozdravov in govorov; da nismo preobširni, hočemo zabilježiti le to, da je Novomeške in Karlovške goste preprijazno pozdravil slavnostni odbor z g. županom na čelu. Vrle gospice pa so jim darovale šopke, na znamenje slavenske vzajemnosti. Sprejema se je udeležila tudi vrła požarna bramba.

Po sprejemu so šli došli gosti v župnijsko cerkev, kjer je imel sv. mašo Metliški prošt, preč. g. Dovgan. Dol. pevsko društvo pa je oskrbelo cerkveno petje mej božjo službo. Da je bilo izborna, ni nam treba omenjati.

Vse goste je pa združil skupni obed pri g. Mucu. Obeda se je vdeležilo nad 120 osob, za Metliko ogromno število. Če pri tem številu postrežba ni bila, kakor si jo človek želi, je glede okoliščin prezirati. Mej obedom je svirala izvrstna Metliška meščanska godba. Raznih govorov mej obedom ne bomo omenjali. Le to hočemo še omeniti, da so šli zbrani gostje po obedu okoli 4. ure v mestno „lozo“. Tu je „Dol. pev. društvo“ prepevalo lepe zборе, sokoli, Karlovski in Novomeški, zabavali so občinstvo s telovadbo, godba Metliška pa je dala živahni mladini priliko, da se zavrti na prostornem odru.

Ko je solnce šlo v zaton, podali so si bratje „sokoli“ roko v slavensko vzajemnost ter se odpeljali proti domu Karlovcu. Kranjski gostje pa

so se še nekoliko po svoje zabavali v Metliki, potem pa se tudi vrnili na svoj dom.

Bog daj, da služi ta shod bratov Hrvatov in Slovencev na prid slavenske vzajemnosti!

Domače vesti.

(Imenovanje.) G. Frid. Gač imenovan je za geometra. G. R. Ahčin gre iz Krškega za davkarskega adjunkta v Radeče, g. Šubic pa iz Radeč v Krško kot vajenec pri davkariji.

(Za pogorelce) v Vinici je g. Pfeifer med državnimi poslanci 75 gold. nabral.

(Odlikovanje.) Prva graška pivovarna na akcije (nekelej Frana Schreinerja sinovi) zadobila je zopet visoko odlikovanje. Ravnatelju g. Frideriku Hanischu dali so 15. maja na svečani način pri italijanskem konzulatu na Dunaji za omenjeno pivovarno diplomu dvorskega dobavljača Njegovega Veličanstva italijanskega kralja. Ono odlikovanje naše obrtnosti vredno je, da se povdarja tembolj, ker nima do sedaj nobena druga pivovarna, tudi nobena italijanska ne, takega odlikovanja. — Uradnik imenovane pivovarne za Hrovaško in Slovensko je g. Matija Kette (Slovenec), stanujoči v Zagrebu, Ilica šteč. 54. Do njega naj se blagovoljno obrnejo vsi oni, kateri bi piva iz omenjene (nekelej Schreinerjeve) pivovarne rabili.

(Za župana) v Veliki Loki pri Zatičini je izvoljen g. Fr. Novljan, svetovalca pa J. Svet in J. Erjavec.

(V Škocijanu) je bil izvoljen županom gosp. Globevnik Jože, svetovalcem pa gg: Mole Martin iz Dobrovskevasi, Jermančič Jože iz Drušic, Rohrman Matija iz Dobrovskevasi, Matko Martin iz Maškovec in Vonko Janez iz Dobrave.

(Kmetijska družba kranjska) ima 14. junijem v Ljubljani svoj veliki letni zbor.

(V Radečah) so že volili odbor, ki bode priredil kaj v spomin letošnjega praznika 40 letnega vladanja našega presvetlega cesarja. Kaj pa drugod po Slovenskem?

(V Žužemberku) ustanovila se je prostovoljna požarna bramba, ktera šteje uže nad 90 članov, poveljnik jej je g. nadučitelj Koncilja. Živili!

(† Umrl) je 28. maja gospod Franc Jakše, c. kr. auskultant, občeznani in priljubljeni rodoljub ter izvrsten pevec. Naj v miru počiva! — Pogreb je bil slovesen. Dol. pevsko društvo zapelo mu je žalostinki.

(† Umrl) je 21. maja Matija Rohrman. posestnik v Dobrovski vasi pri Škocijanu. Ranjki je bil pravi uzor skrbnega in naprednega kmetovalca. Kot marljiv sadjerejec dajal je že od nekdaj vsem najlepši izgled. Pridobil si je s tem obče priznanje in naš strokovnjak, vodja g. R. Dolenc,

odlikoval ga je v svoji knjigi „Sadjarstvo“ za „izglednega dolenjskega sadjarja“. Zaslužnemu in nepozabljivemu možu bode blag spomin!

(Cveteče grozdje). Binkoštno nedeljo je imelo pri g. Ogulin-u na Tržki gori poleg Rudolfovega grozjdje amerikanskih trt: Riparia Sauvage, popolnoma razvito cvetje. Škoda, da to grozdje ni za rabo, ker trta le služi, kot napadom filoksere protivna, za podlago pri cepljenji naših trt.

(Koze ali osepnice) so v raški in čateški fari ob Savi; posamezni slučaji so bili tudi okoli Novega mesta, na Toplicah in v Trebnjem.

(Trtna uš) se letos zopet bolje širi v vinogradih okoli Leskovca in Krškega.

(Pošto pri sv. Roku) blizo Zatičine so bili okradli; tatovi so odnesli 500 gld.; ne vemo, ali so jih že zasačili ali ne.

(Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti), je naslov knjižici, katero je spisal po naročilu dežel. odbora kranjskega gosp. Rihard Dolenc, vodja vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu. V knjižici poučujejo se vinogradniki: „Zakaj moramo zasajati vinograde z ameriškimi trtami in katerimi? Kje dobiti ameriških trt? Kaj početi z ameriškimi trtami? Kako jih cepiti in s katerimi domačimi trtami? Kako cepljenje ukoreniniti in zasajati? Kako obdelovati v vinograde zasajene cepljene ameriške trte in kako jim gnojiti?“ Knjižica torej obseza vse, kar je treba vedeti vinogradniku v krajih od trtne uši napadenih. Pisana je v lahko umevnem jeziku in ima v pojasnilu 14 slik. Oddajala se bode brezplačno revnim vinogradnikom na Dolenjskem, dobivala pa tudi pri knjigotrčcih v Ljubljani, Novem mestu, Celji in Ptuiju za nizko ceno 10 krajcarjev. Knjižica bode dobro došla tudi slovenskim vinogradnikom na Štajerskem, kjer trtna uš še huje razsaja, kakor na Kranjskem. Tisk je ličen in dela vso čast „Narodni Tiskarni“. Tiskanih je 5000 iztisov. Z izdavo te knjižice je deželni odbor ustregel sklepu deželnega zbora kranjskega v poslednji sesiji. Naj bi vinogradniki se ravnali po danem nauku, resno se lotili dela in ne gledali obupno, kako jim trtna uš uničuje vinograde.

(„Rudeči križ in njega pomen za kmečko ljudstvo“), zove se knjižica, katero je spisal in izdal na svoje troške g. Srečko pl. Lenk, graščak na Raki, v slovenskem in nemškem jeziku. G. Lenk opisuje v tej knjižici pomen „Rudečega križa“ ter jo je priobčil v ta namen, da tudi kmečko ljudstvo seznanj z „Rudečim križem“ in da ga kolikor mogoče tudi pridobi za to človekoljubno podjetje. Slovenskih izvodov rečene knjižice podaril je g. Lenk društvu 2940, nemških pa 480, katere izvode je društvo v Ljubljani razposlalo na razne kraje.

Razne vesti.

* (100.000 gld.) je bil z žrebom (lozom) zadeli neki natakari v Beljaku, ki ne ve, kaj bi z denarjem počel, morebiti bo vzel kje veliko gostilno v najem.

* (Vino pretakati) in vino v polnih sodih imeti, to smo Dolenjcem že večkrat priporočali, pa vendar so nekateri mali vinogradniki tako neumni, da puste še o binkoštih vino nepretočeno na drožjih, in celo v sodih na pol praznih. Če se takim vino ne skvari, je več kot čudo.

* (Zoper loterijo) se v državnem zboru bojuje poslanec Roser že 25 let. Ta je namreč letos petindvajsetič pri razpravi državnega proračuna dvignil se proti loteriji ter zahteval, da se odpravi ta madež naše finančne uprave. Namen njegov je vse kako hvale vreden; i mi smo uverjeni o pogubnem uplivu državne loterije, katera spodkopava javno pravost ter oškoduje materialno blagostanje državljanov. Vzemite le državni proračun v roke, in prepričali se boste, da ima na pr. siromašna Kranjska vsako leto okolu 120.000 gld. po odšteti dobrih čistih izgube pri loteriji!! Odstranitev loterije je torej tudi z gmotnega stališča jako želen, težava je samo jedna, — odkod dobiti nadomestilo za onih osem milijonov, kateri sedaj iz tega sicer jako umazanega vreleca prihajajo toliko potrebnemu finančnemu ministru?! Mesto teh dohodkov trebalo bi uvesti kak nov davek ali zvišati že obstoječe, in tu pač ne znamo, če bi prebivalstvo preveč zadovoljno bilo s tako zameno! Te težave tudi dobrohotni Roser ni mogel spraviti s sveta, in vsled tega ostane želja njegova, le želja.

Sejmovi na Dolenjskem:

V juniju: 1. v Mirni peči; 2. v Zvirčah; 4. v Novem mestu in Litiji; 6. v Vinici; 7. v Loškem potoku; 9. v Žužemberku; 13. v Trebnjem; 15. v Št. Vidu pri Zatičini; 18. v Bučki; 21. v Lašičah; 25. v Črmošnjicah, na Mirni, v Ribnici, Višnjigori in Šentjanžu pri Radečah; 30. v Mirni peči in Zagorji (za Savo).

Žitna cena v Novem mestu 28. maja 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. 10 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 50 kr., Soršice 1 gld. 60 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovs 70 kr., Krompirja 55 kr.

Loterijske srečke.

Trst	19. maja	80	46	71	69	39
Gradec	26. "	10	8	35	19	39

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

Gg.: Fr. Pintar 2 gld., Neimenovan 5 gld., kan. A. Zamajec 20 gld., Fr. Dolinar, žup 5 gld., M. Pintar 5 gld., Neimenovan iz Spodnje Dolenjske 50 gld., A. Gliebe 2 gld. 10 kr., Neimenovan 2 gl., prošt Fr. Dovgan 5 gl., Mih. Tavčar 20 gl.

Preklic!

Podpisani s tem izjavi, da ni denarja izgubil v krčmi Antona Komljanca v Bučki 26. aprila t. l. V Bučki 24. maja 1888.

[83]

Anton Golob.

Za dobrohotno sočutje mej boleznijo in o smrti naše presrečno ljubljene matere, stare matere, oziroma tašče

Margarete Bobič,

katera se je v 80. letu svoje dobe 17. maja preselila v boljši svet, izrekamo oč. gg. gvardijanu in vikarju, posebno pa gosp. dijakom pevcem, za ganljivo in nepričakovano nagrobno, kakor tudi vsem, kateri so se tako mnogobrojno pogreba vdeležili, najtoplejo zahvalo.

Rudolfovo, 20. maja 1888.

[80]

Maks Bobič,
c. kr. nadporočnik v p.,

Ferdinand Bobič,
uradnik južne železnice,
sina!

Anton Jarc,
trgovec in posestnik,

Lovro Verbič,
c. kr. davk. kontrolor,
svaka.

Terezija Rois,
kr. uradnika vdova,

Frančiška Bobič,
Marija Verbič,
hčere.

Etelka Bobič,

Zofija Bobič,
svakinje.

1. maja se otvorijo
rudninske Toplice pri Novem mestu.

Za okusne jedi in pijačo, stara dobra vina, je skrbnjeno.

Za prav obilni obisk se priporoča

[63—3]

Avgust Kulavie,

najemnik in topliški zdravnik.

Spretna kuharica

se takoj sprejme za vse poletje v

[62—3] Toplice pri Novem mestu.

Učenec

iz dobre hiše, kateri ima vsaj eno latinsko šolo ali realno se sprejme v prodajalnico. — Več o tem pove vredništvo „Dol. Novic“.

[70—2]

Pošteno pridno dekle,

zmožno slovenskega jezika v branju in pisavi posebno v računjenju, večšo v šivanju nekoliko belega perila. Prednost ima že izurjena nekoliko v kupčiji. — Ponudbe pod naslovom:

[84—1]

H. G., poste restante Vipavi.

Prijetno stanovanje za poletje,

se odda

na Dolenjskem, pol ure od Št. Jerneja. Taisto obstoji iz sedem prostornih sob z vsim pohištvo in kuhinjo, za vžitek je na razpolaganje vrt za sočivje in sadni vrt. — Tik pohištva je prijetna hosta. — To stanovanje je tudi za dve družini pripravno, če se z eno kuhinjo zadovolje. — Pogoji so ugodni, in se več o tem izve pri vredništvu „Dol. Novic“.

[85—1]

[81-1] Sluga

išče se za Novomeško čitalnico.

Nastop službe 15. julija. — Pogoje pové iz prijaznosti gospod Dr. Albin Poznik v Rudolfovem.

Vodstvo deželne vinarske sadjarske in poljedelske šole na Grmu naznanja:

1. da ima naprodaj 20 hektolitrov finega belega vina iz Trške gore leta 1888.
2. da ima čistokrvnega bika najboljšega švickega plemena.
3. da ima čistokrvnega mrjasca najboljšega angleškega jorkšir plemena. [76-2]

Zavarovanje proti toči

po najnižjih stalnih premijah,

pri čemer se že naprej popusti polovica, oziroma tretjina premije, ter se pobere le v slučajih, ko bi bilo treba plačevati škodo, vsprejema

zavarovalna-delniška družba

Franko-Hongroise.

Glavno agentstvo za Kranjsko v Ljubljani
na Marijem trgu št. 2. [82-1]

 Garancijski zaklad nad 9 milijonov.

Dogodivše se škode se kulantno poizvedo in točno plačajo. S plačilom premije čaka se na željo, dokler konča žetev. Prosilci za agenture obrnejo naj se do glavne agenture v Ljubljani. Instrukcije in druge tiskovine, tako da lahko vsak sam naredi zavarovalno ponudbo, razpošilja na željo zastoj in franko.

 Pazi naj se, kje se zavaruje.

Jakob Mikolič

v Rudolfovem,

priporoča slavnemu mestnemu kot kmečkemu občinstvu svojo veliko zalogo storjenih oblek po najnižji ceni.

Ravno tako se tudi priporoča za vsakovrstna k tej stroki spadajoča dela.

Za solidno in izvrstno delo se garantira.

To priporočilo naj velja še posebno za belokranjsko občinstvo, za katero se bode gotovo vsigdar z veseljem potrudil. [59-3]

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni:

češminjevo ljubje, jeternik, čemeriko (teloh), sladke ali šentjanžove korenice, arnikove rožice, kresnice, t. j. velike marjetice (bele in rumene), ki se po travnikih dobé in razna druga zelišča.

 V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa Marija Rohrmann. [12-7]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Kranjske in nemške detelje,

 očiščeno seme predenca (žide),
gorenjski gips za deteljo in travnike.
tako tudi

cement za zidanje vodnjakov

se dobi pri Franu Kastelicu,
trgovcu v Kandijl.

[33-6]

priporoča tudi

železnino in špecerijsko blago.

Mlin in žaga v najem!

Popolno na novo popravljeni mlin in žaga na nekdanj Činkelnovem posestvu na Grosupljem v najugodnejšem kraju na razkrižji cest ležeč dá se od 1. junija t. l. pod ugodnimi pogoji v najem.

K mlinu in žagi doda se, ako bi to najemnik želel, še njiv in travnikov.

Ta mlin in žaga se eventuelno tudi proda proti plačilu na štiriletne obroke. — Pogoji se zvedo pri

Ant. Knez-u, trgovcu
v Ljubljani, Marije Terezije cesta.

[72-2]

Zalogo piva v Krškem

odpreta 15. t. m. po isti ceni kakor v Gradcu (pri računih edino le vozne stroške)

[53-3]

Vekoslav Janež in Anton Jugovic.

Pôd z malim vrtom

tik mesta ob cesti v Ločno in

mala njiva,

tudi blizu mesta, ob Ločenski cesti

je na prodaj. [74-2]

Več pové lastnica **Frančiška Seidl**, Rudolfovo h. št. 99.

Namočene čošplje,

nad 150 vedrov, se ceno prodajo

[71-2]

v Bajnofu poleg Novomesta.

 Zobozdravnik

A. Paichel iz Ljubljane

bode od 26. maja do 3. junija 1888 v Novem mestu (Rudolfovo) v gostilni pri „Solncu“ (Gasthof zur Sonne) vsaki dan od 8. ure zjutraj do 4. ure popoldne ordiniral.

Ustavlja umetne zobe in zobovje brez vsakih bolečin, ter opravlja vse zobne operacije, kakor plombaranje itd. [77-2]